

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500BJ Den Haag
www.rijks-overheid.nl

Datum 4 november 2021
Betreft Antwoord op schriftelijke vragen van de leden Westerveld (GL), De
Hoop (PvdA) en Kwint (SP) over terugvordering van de uitwonende
beurs

Onze referentie
30255795

Uw brief
01 oktober 2021
06 oktober 2021

Uw referenties
2021Z16947
2021Z17244

Hierbij stuur ik u de antwoorden op de vragen van de leden Westerveld (GL), De
Hoop (PvdA) en Kwint (SP) over Beantwoording schriftelijke vragen over
terugvordering uitwonende beurs.

De vragen werden ingezonden op 1 en 6 oktober 2021 met kenmerken
2021Z16947 en 2021Z1244.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven

2021Z16947

Onze referentie
30255795

(ingezonden 1 oktober 2021)

Vragen van de leden Westerveld (GroenLinks) en De Hoop (PvdA) aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het bericht 'Twentse student Peter kreeg kanker, maar moet beurs volledig terugbetalen: 'Je wordt als fraudeur gezien''

1. Bent u bekend met het bericht 'Twentse student Peter kreeg kanker, maar moet beurs volledig terugbetalen: 'Je wordt als fraudeur gezien''?[1]

Ja.

2. Hoe vaak hebben controles door Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) in de afgelopen jaren plaatsgevonden en hoe vaak gebeurt dat nu nog? Hoeveel (oud-)studenten krijgen nog te maken met een terugvordering en boete? Hoe vaak wordt hier bezwaar tegen gemaakt en leidt het vaker tot rechtszaken? Waar is de hoogte van de boete op gebaseerd? Wat zijn de redenen van terugvorderingen?

Onderstaand volgen de aantallen van de huisbezoeken, terugvorderingen, boetes, bezwaren en beroepen sinds 2016.

Jaar	Aantal huisbezoeken	Terugvorderingen	Boetes**	Bezwaren	Beroepen
2016	2080	838	702	832	330
2017	1508	632	583	715	212
2018	1519	586	518	440	162
2019	1468	478	442	388	123
2020	1025	343	307	266	71
2021	660 *	191	128		

*In 2021 hebben er tot nu toe 660 huisbezoeken plaatsgevonden. Er is rekening gehouden met ongeveer in totaal 1100 bezoeken voor dit jaar.

** Het verschil tussen het aantal terugvorderingen en boetes is te verklaren doordat boetes in sommige gevallen worden aangehouden als er bezwaar wordt gemaakt, of er in sommige gevallen maatwerk wordt toegepast. Daarnaast kan het ook zijn dat de boete later wordt opgelegd en daardoor over de jaargrens heen gaat.

De datum waarop de student is ingeschreven in de BRP op het betreffende adres is de datum vanaf waarvan de uitwonendenbeurs wordt ingetrokken. Op

grond van de jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep wordt de boete gemaximeerd op de laatste 12 maanden van het recht op studiefinanciering. De hoogte van de boete is 50% van dat terugvorderingsbedrag. Bij herhaald geconstateerd misbruik wordt het boetebedrag verhoogd naar 100% van de terug te vorderen studiefinanciering. Dit komt overigens niet vaak voor.

Onze referentie
30 255795

Er kan studiefinanciering worden teruggevorderd als de student op het moment van het huisbezoek niet (meer) op het BRP-adres woonachtig is. DUO doet hiertoe gedegen onderzoek, voordat deze conclusie wordt getrokken. Dit kan blijken uit het huisbezoek met de verklaring van de (hoofd)bewoner of de student of uit aanvullend buurtonderzoek.

3. Klopt het dat DUO terugvordering van de beurs van een ernstig zieke student eist? Zo ja, is er bekend hoeveel studenten met een ernstige ziekte te maken hebben met terugvordering van hun beurs? Zo nee, wilt u dit in kaart brengen?

Dat klopt. Vanwege privacyredenen kan ik niet ingaan op de specifieke casus. DUO heeft besloten om niet het gehele bedrag terug te vorderen. Over de periode dat de student ernstig ziek was hoeft geen studiefinanciering te worden terugbetaald. Er wordt geen boete opgelegd, omdat deze wordt gematigd tot €0,-.

Het is niet bekend hoeveel studenten met een ernstige ziekte te maken hebben met een terugvordering van hun beurs. DUO is niet altijd op de hoogte van een eventuele ziekte bij de student. De student is ook niet verplicht dit te melden. Het is daarom mogelijk dat er wordt teruggevorderd bij ziekte. Terugvordering van de teveel ontvangen (uitwonende) studiefinanciering gebeurt mede op basis van de rapportage die is opgesteld na een controlebezoek. De medewerker beoordeelt alle feiten en omstandigheden die daarin zijn opgenomen. De student kan in de eigen verklaring bijzondere omstandigheden, zoals ernstige ziekte, benoemen. De student kan hier ook melding van maken na ontvangst van de brief waarin het voornemen voor het opleggen van de bestuurlijke boete wordt aangekondigd.

4. Deelt u de constatering dat wanneer een student aantoonbaar ernstig ziek is, de eisen rondom verblijf op het Basisregistratie Personen (BRP)-adres niet vast te stellen zijn? Zo nee, waarom niet?

Dit hangt in belangrijke mate af van de aard van de ziekte en de overige omstandigheden. Dit moet per situatie beoordeeld worden. Wel gaat DUO studenten die aangeven ernstig ziek te zijn en daarom weer thuis zijn gaan wonen, actief helpen om te voorkomen dat zij een probleem krijgen met hun studiefinanciering. DUO zal dan ook wijzen op het aanpassen van het woonadres of dit zelf aanpassen.

5. Deelt u de mening dat bij aanzienlijke terugvordering van een beurs van een ernstig zieke student het belangrijk is om een belangenafweging te maken, waarbij de menselijke maat en proportionaliteit de doorslag horen te geven? Zo niet, waarom niet?

Ik vind het van groot belang dat de menselijke maat wordt toegepast bij de eventuele terugvordering van studiefinanciering. In deze afweging worden individuele situaties, de evenredigheid en proportionaliteit meegewogen.

6. Deelt u de mening dat studenten die te maken hebben met een ernstige ziekte niet geconfronteerd zouden moeten worden met een aanzienlijke financiële last zoals terugvordering van een beurs? Zo nee, waarom niet?

Onze referentie
30 255795

Ik vind dat als een student of debiteur die zich in een dusdanig ernstige situatie bevindt waarin een (financieel) besluit met grote gevolgen, deze situatie kan doen escaleren, de student daar dan op dat moment niet mee zou moeten worden geconfronteerd. Het is dan wel noodzakelijk dat de student of debiteur dit meldt, zodat DUO hier rekening mee kan houden.

7. Kunt u uiteenzetten hoe volgens u de regelgeving aangepast dient te worden om een kwijtschelding van de lening en boete mogelijk te maken in dergelijke situaties, met het oog op menselijke maat en proportionaliteit?

Het is wettelijk gezien mogelijk om studieschulden en boetes kwijt te schelden. De Wet studiefinanciering 2000 kent bovendien een hardheidsclausule, die is bedoeld voor situaties waarin de toepassing van de wet leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

8. Kunt u een breder overzicht bieden van de huidige belemmeringen voor DUO om meer maatwerk toe te passen?

DUO werkt al jaren met een zogenaamd 'arbitrair beraad', waarin knellende situaties worden besproken. Dit arbitrair beraad neemt ook besluiten in maatwerkzaken en bespreekt signalen over knellende wet- en regelgeving met het ministerie van OCW. Door deze zaken komt aan het licht waar het knelt met de wet- en regelgeving, de uitvoering daarvan en dienstverlening aan de burger. In het kader van het Werk aan Uitvoering-traject wordt de huidige wet- en regelgeving tegen het licht gehouden. Daar waar maatwerkbesluiten en jurisprudentie consequenties hebben voor de werkwijze van DUO of aanleiding zijn voor aanpassing van wet- en regelgeving, worden de noodzakelijke aanpassingen doorgevoerd.

9. Welke concrete stappen gaat u zetten om dergelijke misstanden te voorkomen in de toekomst?

DUO is bezig om de organisatie dusdanig in te richten dat medewerkers zaken waarin maatwerk moet worden geboden beter kunnen identificeren en dat maatwerkbesluit daadwerkelijk kunnen nemen. Er wordt door DUO dan ook al maatwerk toegepast. Desondanks komen mensen soms toch nog in problemen. In de genoemde zaken en andere gevallen waar vermoedens bestaan van misbruik, doet DUO gedegen onderzoek waarbij ook individuele omstandigheden van de student of debiteur worden meegewogen. Ik kwalificeer het daarom ook niet als misstanden. Het laat onverlet dat DUO altijd op zoek blijft naar verbetering en de wet- en regelgeving en het uitvoeringsbeleid voortdurend tegen het licht worden gehouden en er ruimte is voor verandering naar aanleiding van de praktijk.

10. Kunt u deze vragen voor de behandeling van de OCW-begroting beantwoorden?

Ja.

[1] Tubantia, 30 september 2021, <https://www.tubantia.nl/enschede/twentse-student-peter-kreeg-kanker-maar-moet-beurs-volledig-terugbetalen-je-wordt-als-fraudeur-gezien~a726e42e/>

Onze referentie
30255795

2021Z17244

(ingezonden 6 oktober 2021)

Vragen van het lid Kwint (SP) aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over het bericht dat student Peter kanker kreeg, maar beurs volledig moet terugbetalen.

Onze referentie

30 255795

1)

Wat is uw reactie op het bericht 'Student Peter (26) kreeg kanker, maar moet beurs volledig terugbetalen: 'Je wordt als fraudeur gezien'? 1)

Allereerst betreur ik de situatie waarin deze student zich bevindt. Het is vreselijk dat een nog jonge student getroffen wordt door een ernstige ziekte. Ik ben me er ook van bewust dat het besluit om een deel van de uitwonende beurs terug te vorderen grote gevolgen voor deze student heeft.

2)

Kunt u zich voorstellen dat de studenten in beide casussen andere dingen aan hun hoofd hadden dan bij DUO melden dat zij tijdelijk thuis woonden of een verklaring regelen waarin staat dat er geen contact meer is bij een van de ouders? 1) 2) *Bronnen onderhands meegestuurd*

Ik begrijp zeker dat een student die ernstig ziek is, zich volledig op het herstel wil richten. Daarom vind ik dat DUO studenten die aangeven ernstig ziek te zijn, zelf actief moet wijzen op het aanpassen van het woonadres in het kader van de uitwonende beurs als de student ten tijde van de ziekte bij de ouders gaat wonen. Ook kan ik me heel goed voorstellen dat het erg pijnlijk kan zijn om te moeten verklaren dat je ouder geen rol in je leven heeft gespeeld. Aangezien de student vraagt om een aanvullende beurs, zonder dat er rekening wordt gehouden met het inkomen van de ouders, vind ik wel dat deze hier enig bewijs voor aan moet leveren. De inspanning die dit kost moet wel redelijk zijn. In zijn algemeenheid is het in deze zaken heel belangrijk om de omstandigheden goed mee te wegen en een besluit te nemen. Ook als een besluit in het nadeel van de student uitpakt, probeert DUO in de uitvoering ervan zo goed als mogelijk rekening te houden met de omstandigheden van de student en mee te denken over een mogelijke oplossing.

3)

Bent u bereid om contact op te nemen met de studenten in kwestie en coulance te betrachten bij een oplossing hiervoor?

DUO heeft besloten om niet het gehele bedrag terug te vorderen. Over de periode dat de student ernstig ziek was hoeft geen studiefinanciering te worden terugbetaald. Daarnaast zal de boete worden gematigd tot €0,-. DUO wil studenten die door een ernstige ziekte worden getroffen helpen om te zorgen dat zij niet in de problemen komen met hun studiefinanciering en had dat bij deze student ook willen doen. Dat betekent dat DUO de student had kunnen wijzen op het aanpassen van het woonadres als de woonsituatie is gewijzigd, toen deze aangaf door ziekte langer gebruik van studiefinanciering te willen maken. Aangezien niet aannemelijk is gemaakt dat de student voor de tijd van ziekte wel uitwonend was, wordt het verschil tussen de uitwonende en thuiswonder beurs dat is opgebouwd voor de tijd dat de student ziek werd, wel teruggevorderd.

Voor de volledigheid vermeld ik dat de eerstgenoemde zaak nog voor de rechter dient in hoger beroep. Ik kan u op dit moment niets melden over de uitkomst.

Onze referentie
30 255795

Ook heeft DUO inmiddels contact opgenomen met de student die problemen heeft met het aanvragen van de aanvullende beurs om een oplossing te vinden.

4)

Hoe vaak zijn er de afgelopen zes jaar door DUO controleurs op pad gestuurd om bij studenten te controleren of zij wel of niet frauderen? Welke protocollen hanteren deze controleurs?

Jaar	aantal huisbezoeken
2016	2080
2017	1508
2018	1519
2019	1468
2020	1025

In 2021 hebben tot nu toe 660 huisbezoeken plaatsgevonden. Er is rekening gehouden met ongeveer in totaal 1100 bezoeken voor dit jaar.

Een huisbezoek dient altijd uitgevoerd te worden door twee bevoegde controleurs. Controleurs dienen zich te legitimeren en mogen alleen met instemming van de bewoner het huisbezoek uitvoeren. Tijdens het huisbezoek wordt vastgesteld wat de feitelijke woonsituatie van de student is door een verklaring van de student of bewoner op te nemen en de woonruimte van binnen te bekijken. Er wordt onder andere vastgesteld of de aanwezige eigendommen aan de student toebehoren en of de woning genoeg slaapplekken bevat voor alle bewoners.

De controleurs zijn verplicht om aan de (hoofd)bewoners en/of de betreffende student aan te geven dat ze niet verplicht zijn om antwoord te geven op de vragen. Dit wordt ook in de verklaring opgenomen en deze wordt aan de (hoofd)bewoner of de student voorgelegd en door deze ondertekend.

De controleurs moeten tenminste drie pogingen doen om het huisbezoek af te leggen, op verschillende dagen en dagdelen. Als de hoofdbewoner weigert mee te werken aan het huisbezoek, kunnen de controleurs om het telefoonnummer van de student vragen, een buurtonderzoek doen of via de ouders van de student proberen met de student in contact te komen. Als de hoofdbewoner aangeeft dat de student niet meer in de woning woonachtig is, wordt gevraagd vanaf welke datum dat het geval is en hoe de woonsituatie was voor de verhuizing.

5)

Bestaat er een mogelijkheid dat er coulance wordt betracht in dit soort casussen? Waarom wordt er in bepaalde casussen enkel naar regeltjes gekeken en niet naar de context?

Er is zeker een mogelijkheid dat coulance wordt betracht door DUO in zaken met betrekking tot studiefinanciering. Bij het nemen van een besluit wordt naar alle omstandigheden gekeken en een afweging gemaakt. Het beleid voor terugvordering ligt vast in wet- en regelgeving, daarin worden proportionaliteit en de menselijke maat geborgd, hetgeen tot matiging of kwijtschelding kan leiden. De Wet studiefinanciering 2000 kent verder een hardheidsclausule, die is bedoeld

voor situaties waarin de toepassing van de wet leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Onze referentie
30 255795

6)

Wat vindt u van het argument dat de jurist van DUO aandraagt, namelijk dat de student geen huur betaalde aan zijn tante en soms boodschappen voor haar deed? In hoeverre vindt u dit relevant in deze casus? 1)

Ik kan niet ingaan op deze specifieke casus. In het algemeen geldt dat het niet noodzakelijk is dat huur wordt betaald om aan te tonen dat een student uitwonend is. Zeker als een student bij familie inwoont kan dit het geval zijn. Als een student (tijdelijk) weer thuis woont, maar aantoonbaar alle kosten voor een uitwonende student te hebben gehad, kan dat als een verzachtende omstandigheid worden meegenomen. Andersom geldt ook dat als een student niet alle kosten voor een uitwonende student, zoals huur, heeft gehad, maar wel de uitwonende beurs heeft ontvangen die voor het betalen van deze kosten is bedoeld, dit ook wordt meegenomen in de afweging.

7)

Klopt het dat bij de aanvraag van een aanvullende studiebeurs een kopie van de beschikking van de rechtbank voldoende is als de student het inkomen van die ouder buiten beschouwing wil laten? Zo ja, waarom zegt DUO in bepaalde gevallen dan dat dit niet voldoende is? 2)

Als het gezag van de ouder is beëindigd, dan kan het inkomen van de ouder inderdaad buiten beschouwing worden gelaten als de beschikking van de rechtbank waarin staat dat het gezag is beëindigd kan worden overlegd. Verder zijn er verschillende gronden op basis waarvan het inkomen van een ouder buiten beschouwing gelaten kan worden bij het vaststellen van het recht op aanvullende beurs. Bijvoorbeeld als een kind niet erkend wordt, er sprake is van conflicten tussen ouder en kind, of iemand vluchteling is en de ouders nog in het buitenland wonen. De bewijsvoering verschilt van situatie tot situatie. Waar mogelijk wordt gewerkt met officiële overheidsdocumenten en beschikkingen van rechtbanken, maar wanneer hiermee niet of onvolledig de persoonlijke situatie kan worden aangetoond zal DUO om extra informatie vragen.

Dan gaat het veelal om (aanvullende) recente verklaringen van bijvoorbeeld ouders en deskundigen. Dit kan bijvoorbeeld een studiebegeleider, een maatschappelijk werker, een psycholoog of jeugdzorg zijn.

8)

Bent u van mening dat studenten pas fraudeur zijn als daadwerkelijk is geconstateerd dat er sprake is geweest van fraude en dat er tot die tijd terughoudend moet worden opgetreden als het gaat om boetes en controleurs?

Die mening deel ik. DUO gaat zorgvuldig te werk bij het vaststellen van misbruik of oneigenlijk gebruik van studiefinanciering. Een vergissing of fout is snel gemaakt en niet iedereen die een fout maakt, moet worden gezien als fraudeur. Daadwerkelijke handhaving moet binnen proporties blijven, maar misbruik mag tegelijkertijd ook niet lonen. Boetes worden alleen opgelegd nadat is vastgesteld dat er misbruik heeft plaatsgevonden. Waar het gaat om mogelijk misbruik van de uitwonende beurs is het noodzakelijk om ter plaatse te controleren of een student daar daadwerkelijk woonachtig is. De controle vindt alleen plaats als de student daaraan meewerkt en de student wordt ook in de gelegenheid gesteld om

bewijs aan te leveren voor het woonachtig zijn op die locatie. Zonder deze controles kan misbruik van de uitwonende beurs niet effectief worden bestreden.

Onze referentie
30 255795

9)

Wat gaat u doen om dit soort schrijnende situaties in de toekomst te voorkomen? Hoe gaat u ervoor zorg dragen dat DUO een meer menselijke aanpak in dit soort situaties gaat hanteren in plaats van puur de regeltjes te volgen?

DUO gaat allereerst studenten die aangeven ernstig ziek te zijn, en daardoor verlenging van de studiefinanciering krijgen, helpen om te zorgen dat er hierdoor geen probleem met de studiefinanciering ontstaat. Ook zal een student of debiteur die zich op dat moment in een situatie bevindt waarin een (financieel) besluit met grote gevolgen deze situatie kan verergeren, daar op dat moment niet mee worden geconfronteerd. Pas als de situatie verbeterd is neemt DUO contact op over het besluit. Vanzelfsprekend worden ziekte of andere ernstige omstandigheden meegewogen bij de totstandkoming van een besluit. Dit geldt ook voor zaken die al speelden voor de periode dat de student ziek werd. Het is dan wel noodzakelijk dat de student DUO hiervan op de hoogte stelt.

Verder gaat DUO onderzoeken hoe het proces van aanvragen van de aanvullende beurs voor studenten van wie de ouder(s) buiten beeld is/zijn kan worden vergemakkelijkt. Om misbruik te voorkomen is het nodig dat dit daadwerkelijk wordt aangetoond, maar ik realiseer mij terdege dat dit kan leiden tot pijnlijke situaties.

Ik hecht er wel aan te benoemen dat ik mij niet herken in de suggestie dat DUO in casussen zoals deze 'puur de regeltjes volgt'. In deze en andere gevallen waar vermoedens bestaan van misbruik, doet DUO gedegen onderzoek waarbij ook individuele omstandigheden van de student of debiteur worden meegewogen. Tot terugvordering wordt niet lichtzinnig overgegaan. Op deze wijze zoekt DUO naar een balans tussen twee doelen waar uw Kamer waarde aan hecht: handhaving waar nodig en coulance waar rechtvaardig. Dat laat onverlet dat DUO altijd op zoek blijft naar verbetering in dezen – zoals in dit geval duidelijk wordt uit de coulance die achteraf tot stand komt.

1) AD, 30 september 2021, <https://www.ad.nl/geld/student-peter-26-kreeg-kanker-maar-moet-beurs-volledig-terugbetalen-je-wordt-als-fraudeur-gezien~a726e42e/>

2) Bronnen onderhands meegestuurd

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van de leden Westerveld (GroenLinks) en De Hoop (PvdA), ingezonden 1 oktober 2021 (vraagnummer 2021Z16947).